

AVRUPA TOPLULUK POLİTİKASINA İLİŞKİN ÇEŞİTLİ PERSPEKTİFLER

İbrahim EROL (*)

Ö Z E T

Araştırmanın amacı Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna entegrasyonunda karşıla-
şacağı yapısal, parasal ve endüstriyel problemleri analiz etmek ve Avrupa Toplulu-
ğunun kendi içindeki politik perspektifleri incelemektir.

Ekonomi birliği politikasının hedefi mal ve hizmet alış verişlerinin hiç bir kı-
sıtlamaya uğramadan sağlanmasıdır. Bu alandaki Avrupa Topluluğu anlaşmasının 103
ve 104'üncü maddeleri gereği her üye ülke kendi iktisat politikasını saptarken Av-
rupa Topluluğu güvenliğini sarsacak ve birlik hedefine ters düşecek iktisadi politika-
dan kaçınmak zorundadır. Bu nedenle Keynes'in öne attığı dört iktisadi politika ışı-
ğında; uygun bir büyüme politikası, istikrarlı bir fiyat politikası, dengeli dış ticaret
bilançosu ve ölçülü istihdam politikası hedefleri Türkiye'nin iktisat politikası he-
deflerine uyum sağlayamamakta ve Türkiye'nin Avrupa Topluluğu entegrasyonu açı-
sından farklılıklar arz etmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Topluluğu para birimine üye olabilmesi için yeterli döviz
rezervlerine sahip olması gerekmekte olup, % 40-50 civarındaki yıllık enflasyon or-
talamasıyla parasını devamlı devalüasyona tabi tutması Avrupa Topluluğu ekonomi
hedeflerine uymamaktadır.

Avrupa Topluluğu sanayi politikası hedefleri, Avrupa Topluluğu iç piyasasını
çok iyi kullanmak ve sanayi sektörünü geliřtirmektir. Bu alandaki gelişme endüst-
rileri yeni teknolojilerle donatılacak ve modası geçmiş sanayi sektörleri ise yapısal
değişime uğrayacaktır.

Türkiye'de gerek sanayi sektörünün geliştirilmesi ve gerekse teknoloji politi-
kası belirgin olmayıp, Avrupa Topluluğuna iktisadi uyum planlı yürütülmemektedir.

GİRİŞ

Türkiye 1963 senesinde yedek üye olarak Avrupa Topluluğuna mü-
racaat etmiş olup, 01.12.1964 tarihinde bu istek kabul edilerek 22 sene

(*)Yrd. Doç. Dr., İnönü Üni., İ.İ.B.F., İktisat Bölümü.

içindeki bir geçiş dönemi kabul edilmiştir (Artikel 238 Roma Anlaşması, İ. Erol, 1980, s. 1). 02.12.1986 tarihinden itibaren Türk işçilerine Avrupa Topluluğu bünyesinde serbest dolaşım hakkı tanınması gerekirken, topluluk kendi bölgesel sorunlarından dolayı sadece 1976 senesinden itibaren yürürlükte olan üçüncü dünya devletlerine karşı öncelik hakkını yeterli görmüştür. Türkiye Avrupa Topluluğuna tam üyelik için nisan 1987 tarihinde müracaat etmiştir; bunu takip eden dönemde ise politik ve ekonomik açıdan uyum sürecine girmiş bulunmaktadır.

1. Ekonomi Birliği Politikası

Bu birliğin hedefi mal ve hizmet alışverişlerinin Avrupa Topluluğu çerçevesinde hiç bir kısıtlamaya uğramadan mübadelesinin sağlanmasıdır.

Bunun için Avrupa Topluluğu ülkeleri çok sıkı iktisadi ilişkilere girerek birlik piyasasının gelişmesine orantılı olarak gümrükleri kendi aralarında kademeli olarak indirmişlerdir. Dolayısıyla iktisadi bağımlılık üye ülkelerin kendi konjonktür politikası hedeflerini saptamalarını güçleştirmiştir. Milli alandaki iktisadi hareket ortamının kaybolması, birlikte yapılan aksiyonlarla tam olarak şimdiye kadar telafi edilememiş olmasına karşın son zamanlarda daha iyi ekonomik ve parasal koordinasyonun yapılma hedefinin seçilmesi, birlik ülkelerinin himayeci politikalarından kaçınmalarına ortam hazırlayacak ve tek tek ülkelerin bağımsız olarak aldıkları kararların zayıflamasını sağlayacaktır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu anlaşmasının 103 ve 104'üncü maddeleri uyarınca genel ekonomi politikasının ana kanunları belirlenmiştir. 104'üncü maddeye göre her üye ülke kendi yüksek istihdam seviyesini, stabil fiyat seviyesini, ödemeler bilançosu dengesini nazarı itibare almak ve kendi para politikasına güveni sağlayacak iktisadi politikayı yürütmekle yükümlüdür. 103'üncü maddenin 1'inci fıkrası gereğince üye ülkeler kendi konjonktür politikalarını birliğin enteresesini yönünde almaya zorunludurlar ve Avrupa Komisyonu tarafından saptanan tedbirlerin dışına çıkamazlar (Deutsche Bundesbank 1978, s. 184).

18 Şubat 1974 tarihinde Avrupa Topluluğunda istikrar yönelgesinin hazırlanmasından sonra, üye ülkelere bu yönelge pratiğe uygulama ve koordinasyon açısından sunulmuştur. 1980 sonrası ise gerekli iktisadi kararlar Avrupa Topluluğuna uyumlu olarak yürütülecektir (Deutsche Bank 1986, s. 336-344, A. Karaca, 1986, s. 184).

Bir ülkenin ekonomi başarısını belirleyen dört ana hedef saptanmış olup, Avrupa Topluluğu ülkelerinde kriter olarak kabul edilmiştir. (E. Thiel, 1983, s. 77-81):

- Uygun bir büyüme politikası
- İstikrarlı bir fiyat seviyesi
- Dış ticaret dengesinin devamlı korunması
- Ölçülü bir istihdam politikası

Yukarıda değinilen bu dört hedefin uygulamadaki gerçekleşme durumları Türkiye ile Avrupa Topluluğu ülkeleri açısından incelenecektir.

Tablo 1. Avrupa Topluluğu Ülkelerinde iş gücüne oranla işsizlik durumları (%)

Sene	B.Alm.	Fran.	Danim.	Belç.	İtal.	Holl.	İng.	Türkiye
1982	6,8	8,6	9	14,6	10,4	10,5	12,8	16
1987	8	11	8	11	11	12	11	15

Kaynak: The OECD Observer, No. 147-August/September 1987, s. 34 ve Elke Thiel, Bilanz und Perspektiven der Europäischen Gemeinschaft, Baden-Baden 1983, s. 102

Avrupa Topluluğu içindeki işsizlik durumları Türkiye ile karşılaştırıldığında çok büyük bir farklılık görülmemektedir. 1982 senesinde Türkiye'de % 16 olan işsizlik oranı 1987 senesinde % 15'e düşmüştür. (Bkz. Tablo 1).

Türkiye 1986 senesinde % 8'lik ve 1987 senesinde ise % 6'lık bir büyüme hızıyla Avrupa Topluluğu ülkelerinin önünde gelmesine karşın, istikrarlı bir fiyat seviyesini sağlayamamıştır (OECD 1988, s. 97).

Tablo 2. Avrupa Topluluğu Ülkelerinin tüketici fiyatlarındaki artışlar (%)

Sene	B.Alm.	Fran.	Danim.	Belç.	İtal.	Holl.	İng.	Türkiye
1982	5,3	11	10,1	8,7	16,6	6	8,6	37,2
1987	0,75	3	4	1	4,7	-0,2	3	41

Kaynak: The OECD Observer, No. 150 February/March 1988, s. 39 ve Elke Thiel, a.g.e., s. 92

Tüketici fiyatlarındaki artışlar açısından Türkiye'nin durumu diğer üye ülkeler ile karşılaştırıldığında iyi gözükmemektedir; çünkü tüm Avrupa Topluluğu ülkelerinde tüketici fiyatları 1982 senesinden 1987 senesine kadar çok büyük düşüşler kaydetmesine rağmen, Türkiye'de ise tüketici fiyatları aynı yıllar arasında Avrupa Topluluğu ülkelerinin aksine yükselmiştir. 1982 senesinde % 37,2 olan tüketici fiyatları 1987 senesinde % 41 olarak kendini göstermiştir (Bkz. Tablo 2).

Türkiye Merkez Bankasının piyasadaki emisyon miktarı 1982 senesinde 1.394 Milyar TL. iken 1986 senesinde 2.022 Milyar TL.sına ulaşmış ve 1987 senesinde ise 3 Milyar TL. sınırını aşmıştır. (İ. Erol, Y. Forum 1987, s. 37).

Sonuç itibariyle, Türkiye'nin ekonomi başarısı Avrupa Topluluğuna uyum açısından değerlendirildiğinde, uygun bir büyüme politikası ile ölçülü bir istihdam politikasında başarılı olduğu, fakat dış ticaret dengesi-nin gerçekleştirilemediği ve istikrarlı bir fiyat seviyesinin korunamadığı ortaya çıkmaktadır.

Bu ekonomik hedefler çerçevesinde Avrupa Topluluğu Para Birliği incelenerek, Türkiye'nin Avrupa Para Birliğine uyumu açısından problemlere değinilecektir.

2. Avrupa Para Birliği Politikası

Avrupa Topluluğu Para Birliği bütünleşmesinin amacı enternasyonal para sisteminde olabilecek rahatsızlıklara karşı bir alternatif para sistemi olarak kurulmasıdır. 1960'lı yıllarda para politikası istikrarlı olup, milletler arası para sistemine (Bretton-Wood system) bağlı olan sabit döviz kuru politikası Avrupa Topluluğu içinde uygulanıyordu. Ödemeler bilançosunun dengeli olmasından dolayı üyeler arasında döviz kuru ayarlamasına gerek duyulmamasına rağmen, 1960'lı yılların sonuna doğru bu durum aniden değişti. Çünkü işsizliğin çoğalması neticesi üyeler arasında ödemeler bilançosu dengesizliği farklılık göstermeye başladı ve ödemeler dengesi hedefinden sapıldı. Doların değer kaybetmesinden dolayı 1973 senesinden itibaren esnek döviz kuru politikasına geçildi. Ancak bundan sonra üye ülkeler arasında para politikasının koordine edilmesi ön plana geçmeye başladı (D. Graumann, 1979, s.180). Dalgalanmalı döviz kuru-na geçtikten sonra dış ticaretteki işletmelerin riski döviz kurları dalgalanmasından dolayı artma göstermiştir. Çünkü sabit döviz kurunda birlik ülkeleri Avrupa Topluluğu içinde dış ticaretlerinin büyük bir bölümünü kendi ülkelerinin iç piyasa şartlarını ön plana alarak yapabilmekte, doların dalgalanma tesirine ve diğer para politikalarına karşı daha efektif korunabilmekteydiler. 1970 senesinde Avrupa Birlik Komisyonunun «Pierre Werner'i» görevlendirmesi ile ekonomi ve para birliği üzerine bir basamak planı hazırlanarak, ekonomi ve para politikası bütünleşmesinin zamanla gelişmesi ön plana alındı (F. Holzheu, 1976, E. Thiel, 1983, s. 78). Bu planın ana kaynağını şu üç bölüm teşkil etmektedir:

- a) Para birliği kooperasyonun hedefi döviz kuru değişimleri ilişkilerini Avrupa Topluluğu içinde ortadan kaldırarak tüm üyeler için ortak bir para politikasına ulaştırmak,

- b) Konjonktür politikası koordinasyonu ve orta vadeli iktisat politikasını yönlendirerek ödemeler bilançosu dengesizliğine ve döviz kuru değişimlerine ortam hazırlamamak,
- c) Bölgesel finans dengesi sayesinde birlik piyasasının neden olduğu yapısal bozukluğa uğrayan bölgelerdeki kişilerin hayat standartlarının bozulmasını önlemektir.

Werner planındaki iki ana tartışmadan ilki monatarist görüş, diğeri ise fiskalist görüştür. Fransa ve Belçika tarafından savunulan monatarist tez para politikasının hızlandırılmasını getirmekte, milli para politikasının Avrupa Merkez Bankası kurularak bu kuruluşa aktarılmasını ön görmektedir. Dolayısıyla para ve kredi politikası da bu kuruluşa devredilerek, üyeler arasında ekonomik, sosyal ve politik davranışlar açısından bir gelişme motoru görevi oluşturulacaktır.

Hollanda ve B. Almanya'nın fiskalist görüşüne göre ise ilk sırada ekonomi politikası hedefleri ile konjonktür, bütçe ve gelişme politikasının koordine edilmesi ön görülmekte ve üye ülkeler içinde ekonomilerde hareket politikasının uyumlu yapılabilmesi için sabit döviz kuru sistemiyle karşılıklı para politikası yardımlaşması ön plana alınmaktadır. Monataristler ile fiskalistler arasındaki paralel bir görüş ışığında Avrupa Topluluğu 22 Mart 1971 tarihinde iktisat ve para konularında şu kararlara varmıştır (H.E. Scharrer, 1973, s. 100):

- Birlik döviz piyasasının geliştirilmesi,
- Merkez Bankalarının müdahale sistemi,
- Para politikası yardımlaşma sistemi,
- Ekonomi politikası için koordine tedbirlerinin ortaya konulması.

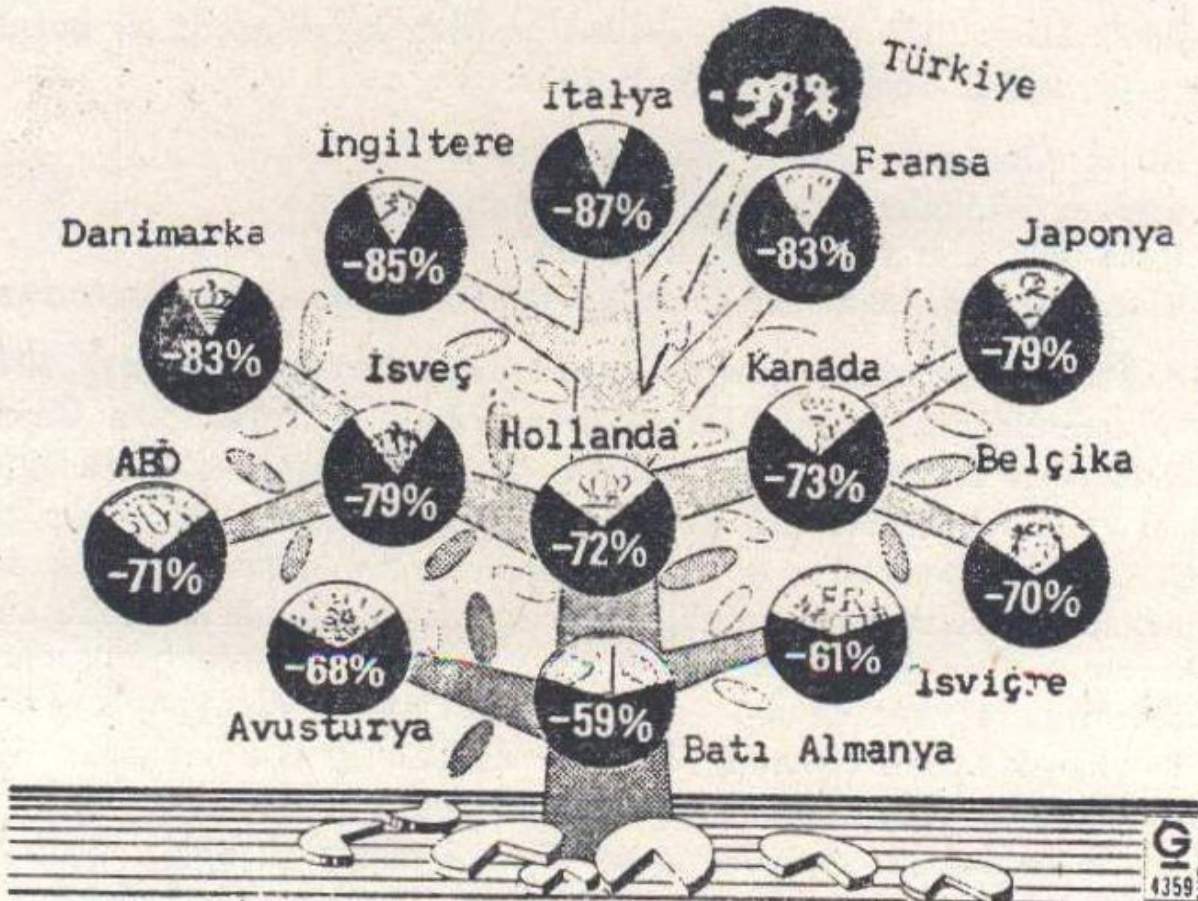
13 Mart 1979 tarihinde Avrupa Para Birliği kurularak 1 Ocak 1979 tarihinde kanunlaşmış sayıldı. Bu kararlar birlikte Avrupa Para Birimi (ECU: European Currency Unit) devreye girmiş ve Merkez Bankasının % 20 altın ve döviz rezervlerini Avrupa Fonuna aktarma zorunluluğu getirilmiştir. Bu fona aktarılan dövizler bir kasada toplanarak günlük döviz kurları farklılıklarında ve günlük döviz piyasası müdahalelerinde kullanılmaktadır. 1979 ile 1980 senelerinde bu sistem etkisini göstermiş olup, üye ülkelerin paralarını devalüe etmeleri önlenmiş, dolayısıyla ülkeler içinde yüksek faiz seviyesini yüklenme mükellefiyeti doğmuştur. Bir taraftan enflasyonun üye ülkeler arasında farklılık göstermesi, diğer taraftan fiyatların değişik seviyelerde seyretmesi müşterek döviz kurunun dolar karşısında uygulanmasını zorlaştırmıştır (E. Thiel, 1983, s. 92).

Türkiye para politikasını, Avrupa Topluluğu ile bütünleşme açısından yönlendirmesi kaçınılmazdır. Bir taraftan fiyatların Türkiye'de devamlı yükselmesi iktisadi gelişmenin yavaşlamasını getirmiş, fakat istih-

dam alanında az da olsa bir başarı sağlanabilmektedir, diğer taraftan devamlı devalüasyona gidilmesi para değerinin düşmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla Türk parasından kaçış körüklenmekte, yurt içi sermayenin yurt dışına kaçışı hızlandırılmakta ve uluslararası alanda ise Türk parasına güven azalmaktadır.

Avrupa Topluluğu ülkelerinin esnek döviz kuruna geçişleri piyasa ihtiyacından doğmuştur. Çünkü sabit döviz kuru iktisadi gerçekleri gizleyerek bazı paralar gereğinden fazla değer kazanmış, diğerleri ise çok fazla değer kaybetmiş gibi olurlar. Fakat Türkiye'deki gibi gerekli iktisadi tedbirleri almak yerine paranın değerini düşürmek de yanlış teşhiste bulunmak demektir. Bu alandaki gerekli iktisadi tedbirler ise işleyen bir serbest piyasa sisteminin kurulması, sanayi ürünlerinde kalitenin yükseltilmesi, teknoloji birimlerinin kurulması, sanayi politikasının bürokrasiden arındırılması, KİT'lerin özelleştirilmesi, Merkez Bankasının bağımsız olması gibi faktörleri kapsamaktadır.

Şekil 1. Avrupa Topluluğu Ülkelerinde 1957 ile 1982 seneleri arasındaki fiyat artışlarından dolayı meydana gelen para değer kaybı.

Kaynak: Elke Thiel, Bilanz und Perspektiven a.g.e., s. 94; Türkiye ilave edildi.

25 sene içinde Avrupa Topluluğu Ülkeleri paralarını ortalama % 60-70 civarında değer kaybettirmelerine karşın, Türk parasının değeri % 100'ün çok üzerinde bir değer kaybına uğramıştır (Bkz. Şekil 1).

Tüm bunlardan da anlaşılacağı gibi Türkiye'nin Avrupa Para Birliğine üye olabilmesi için iktisadi döviz rezervlerinin yeterli olması ve iktisadi hedeflerinin Avrupa Topluluğu hedefleri ile uyum sağlaması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. % 40-50 civarındaki bir enflasyonla devamlı devalüasyona gidilmesi politikası ile Türkiye için parasını dolara bağımlılıktan kurtarıp, Avrupa para birimine bağlaması olanaksız gibi gözükmektedir. Avrupa Topluluğu Ülkeleri arasında bir ekonomi politikası hedefi saptanırken Türkiye böyle bir politik hedeften yoksundur.

3. Avrupa Topluluğu Endüstri Politikası

Endüstri politikası tarım politikası gibi Avrupa Topluluğunun ilk kuruluş yıllarında tam bir bütün olarak ele alınmamıştır. Ancak endüstri için çok önemli olan problemlerin bazıları anlaşma içinde yer almıştır. Kömür ve çelik endüstrisi ile nükleer endüstri Avrupa Topluluğunun kurulmasındaki mukavelenin ana temelini oluşturmıştır. Avrupa Topluluğu üyeleri piyasalarının karşılıklı açılması ve endüstri yapılarının karşılıklı uyum sağlamasını hedef almışlardır. Her hangi bir endüstri politikasını izlemekten kaçınarak, bunu serbest piyasadaki tam rekabet sistemine aktararak, verimli ve kabiliyetli işletmelerin oluşmasını sağlamışlardır (V. Gumpel, 1977, s. 44-47, O. Morgil, 1988, s. 28). Dolayısıyla bu sanayicilerin Avrupa Topluluğu iç piyasasını çok iyi kullanabilmelerine rağmen, birleşerek Amerikan işletmelerine karşı başarılı olamamışlar ve daha çok Amerikalı işletmeciler kendi şirketlerini bu piyasaya aktararak optimal kullanma yeteneklerini geliştirebilmişlerdir. Avrupa Topluluğu işletmeleri ise daha ufak olmaları ve organizasyon ile finansman imkanlarının az olması nedeniyle kendi sınırlarının dışına çıkıp gelişme imkanı bulamamışlardır.

Avrupa Topluluğu endüstri politikasının iki ana hedefi saptanmıştır:

- a) Avrupa Topluluğu piyasasını çok iyi kullanarak Avrupalı üretim yapısının oluşturulması,
- b) Endüstri sektörlerinin geliştirilmesi;
Bu hedef iki ana grup içinde ele alınmıştır:
 - b) Geleceğin gelişen endüstrileri,
 - bb) Modası geçmiş üretim yapılarından oluşan yardıma muhtaç endüstri sektörlerinin geliştirilmesi önerilmiştir.

Bu hedeflerden de anlaşıldığı gibi ana problem, birlik sanayi politikasının kurulması ile tam rekabet ve yönlendirme politikaları arasında orta yolun bulunmasıdır. Türkiye'nin sanayi politikasındaki yönlendirme ve tam rekabet durumları Avrupa Topluluğu ile uyum sağlayamamaktadır. Çünkü Avrupa ülkelerinde Devlet işletmelerinin ve bazı hizmet sektörlerinin özelleştirilmesi tamamlanmış olup, işleyen bir tam rekabet piyasa sistemi görülmektedir. Türkiye'de ise halâ tüketiciyi koruyan kanun ve dernekler kurulamamış, piyasadaki monopol oluşmasına karşı idari kararlar kendini gösterememiştir. Devletin yatırımlardaki payının % 70 ve üretimdeki payının % 50 civarında olması tam bir serbest piyasanın olamayacağını işareti olup, sanayinin gümrük duvarlarının arkasına gizlenmesi, ortalama % 50 - % 60 kapasite ile çalışmaları, organizasyon ve kalitenin yükseltilmesi yerine yüksek fiyat politikasını tercih etmeleri Avrupa Topluluğuna uyum açısından önde gelen sorunlardır. Diğer olumsuz bir nokta ise uygulamadaki serbest piyasaya olan müdahalelerdir. Bilindiği gibi son on sene içinde tüm OECD ülkelerinde tüm işyerlerinin 1/4'ü yok olmuş ve tekrar yeni işyerleri açılmıştır (H. Schütze, 1984, s. 121).

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı gibi Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile bütünleşmesinde izlediği belirgin bir sanayi politikası görülmemektedir. Türkiye'nin de sanayi politikası hedeflerini Avrupa Topluluğu gibi rekabet gücü olmayan sanayi dallarını modernize etmesi, geleceğin gelişen sanayi dallarını belirlemesi, orta ve küçük işletmelerin gelişmesi için yeni hedefler saptaması, Avrupa Topluluğunun sanayi politikasına uyumu açısından kaçınılmazdır.

3.1. Avrupa Piyasasının Optimal Kullanımı

Avrupa sanayi politikasının diğer bir hedefi ise Avrupa iç piyasasını optimal kullanabilme tedbirleri kapsar. Bunun için tarife dışı ticari engellerin ortadan kaldırılması, yani milliyetçi kural ve kaidelerin teknik, hukuki ve vergi açısından üretim veya ticaretin üyeler arasındaki sınırlarda engellenmesinin kaldırılması ve ilerideki her çeşit ticaret engelinin yasaklanmasıdır. Son zamanlardaki ticari kısıtlamaların Avrupa Topluluğu içinde ve üçüncü dünya ülkelerine karşı çoğalması, iktisadi gelişmenin gerilemesine, işsizliğin çoğalmasına ve Avrupa Topluluğunun rekabet gücünün azalmasına yol açmıştır.

Avrupa Topluluğu iç piyasasında atılacak en önemli adım resmi ihalelerin sınırlardan geçişini kolaylaştırmak olacaktır. Çünkü birlik ülkeleri kendi ihale hedeflerini saptarken konjonktür ve bölgesel nedenlerden dolayı kendi endüstrilerini korumaktadırlar.

Avrupa endüstri politikası için atılan diğer adım ise Avrupa işletmelerini kaynaştırmak amacı doğrultusunda bir anonim ortaklık kurulmasıdır. Böyle bir organizasyon kurulması durumunda bir çok problemlerde beraberinde gelecektir. Çoğu kez bu problemler hangi mahkemenin bir anlaşmazlık durumunda yetkili olacağı, vergi yönünden hangi kategoriye dahil edileceği ve her üye ülkenin kendi iktisadi kararlarını bu teşkilâta aktarmak isteyeceği gibi konular olacaktır.

Avrupa iç piyasasının işlerliğinin korunabilmesi için, Avrupa Topluluğu endüstrisinde tam rekabet ilkesi vazgeçilmez bir unsur olmasından dolayı, işletmeler arasındaki fiyat işbirliğine karşı Kartel yasağı ile işletmelerin birleşmesinden oluşan monopollerin piyasa hakimiyetlerine karşı monopol kontrolü gibi kanunlar yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunlar Avrupa Kömür ve Çelik anlaşması ile Avrupa Topluluğu anlaşmasında yer alan maddeler gereğince Avrupa Mahkemesi tarafından kontrol edilmekte ve yürütülmektedir.

Avrupa Topluluğu ekonomi politikasının son hedefi de enternasyonal alanda rekabet şansına sahip olan gelişen endüstrilerin kendi bünyesinde gelişmesini sağlamaktır. En son teknolojiye sahip olan endüstrilerin 1960 senesinden beri geliştirilmesine özel bir önem gösterilmiştir. Fakat bu alandaki gelişmeler Amerika'ya nazaran çok başarılı olamamıştır (E. Thiel, 1983, s. 132). Çünkü bir taraftan Avrupa Topluluğu içinde silahlı kuvvetlere ayrılan payların çok olması, diğer taraftan her ülkenin kendi prestij sanayilerini güçlendirme yolunu seçmesi bu başarısızlığın temelini oluşturmuştur. Dolayısıyla Avrupa Topluluğu içinde birleşik ve yüksek teknoloji politikası ikinci planda kendini göstermektedir. Bu alandaki Avrupa Topluluğunun görevi kendi bünyesinde optimal gelişme şartlarını yaratmaktır.

3.2. Avrupa Topluluğu Endüstrisine Yapısal Uyum

Avrupa Topluluğu sanayi politikasının yapısal açıdan hedefi ise kriz içindeki sanayi sektörlerinin tek tek ele alınmasıdır. Birçok milli endüstrilerin, örneğin Avrupa tekstil endüstrisi, gemi inşaat endüstrisi, demir endüstrileri, ayakkabı endüstrisinin modası geçmiş üretim metodlarına sahip olmaları ve çok düşük prodüktivite göstermeleri, gelişmekte olan ülkelere karşı rekabet şanslarını kaybetmelerine zemin hazırlamıştır. Bundan dolayı Avrupa Topluluğu bu sanayilerin yapısal uyumunu kolaylaştırmak için zarar eden bölümlerinin kapatılması ve diğer bölümlerin modernize edilmesi yolunda karar almıştır. Bu nedenle de işyerlerini kaybeden işsizlere yeni iş yerlerinin açılması ve yeni meslek eğitimi gibi konulara öncelik verilmiştir.

Avrupa Topluluğu sanayisine uyum açısından en büyük problem yeni teknolojilerin devreye girmelerinden dolayı otomasyonun ve bilgisayarların hem sanayi sektöründe, hem de hizmet sektöründe işsizler ordusunu çoğaltmaları olmuştur. Fakat yeni iş yerlerinin açılması da yine teknolojik gelişime bağımlı kalmaktadır. (R. Wagner, 1985, İ. Hauchler, H. Kern, H. Rappe, M. Schumann, 1985). Çoğu iktisatçılara göre yeni bir teknolojik devir başlamıştır. Dolayısıyla tüm iktisadi sektörlerde çağın şartlarına uyumlu iktisadi yapı değişiminin olması kaçınılmazdır. Avrupa Topluluğunda bu yapı değişimi ilk sanayi sektöründe başlamış olup, daha sonra hizmet sektörüne sıçramış ve devletin tüm yönetim kademelerini içine almıştır. Bu nedenle Türkiye açısından yapısal uyum bir süreçtir; planlanarak tüm sektörleri kapsamalı ve zamanında başlatılmalıdır. Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna yapısal uyumu sadece sanayi sektöründe suni olarak başlatılmış olup, ülke içindeki sanayi bazında bir dinamikleşme sağlanamamıştır. Çünkü bir taraftan eğitim ve hizmet sektörü ile idari ve hukuki sektörlerle uyum sürecine girilememesi, diğer taraftan istikrarlı bir iktisat politikası, kararlı bir teknoloji ve eğitim politikasına olan ihtiyacın giderilememesi, sadece gümrük ve devalüasyon politikaları ile sınırlı kalmıştır.

3.3. Teknoloji Politikası

Avrupa Topluluğunun sanayi politikası hedeflerinden diğeri ise işletmelerin belirli bölümlerinin rekabet gücü açısından üstün teknolojiler aracılığı ile geliştirilmesidir. Yeni teknolojilerin geliştirilmesi Avrupa Atom Birliği anlaşmasına kadar dayanmakta ve atom enerjisi alanındaki araştırmaları kapsamakta, üye ülkelerin birlikte araştırmaya yönelmelerini içermektedir. Araştırma ve geliştirme programları için ayrılan fonun 1974 senesinde 70 milyon ECU iken 1980 senesinde 300 milyon ECU'ya çıkmasına rağmen, Avrupa projelerinden çok milli projelere öncelik verilmiş ve büyük projeler alanındaki entegrasyon beklenen ölçüde gerçekleşmemiştir (E. Thiel, 1983).

Türkiye'nin veya Türk sanayisinin Avrupa Topluluğuna entegrasyonunu ön gören teknoloji politikası geliştirilememiştir. Buna karşın Avrupa Topluluğu firmalarının çoğu kendi bünyelerinde araştırma ve geliştirme birimlerini kurduklarından, özellikle geleceğin sanayi yapısında enformasyon, bilgisayar ve biyo teknolojiler çok etkili olacaktır. Türk imalat sanayii daha çok yeni teknolojileri geliştirmek yerine, dışarıdan ithal teknolojileri kullanmaya yönelik olarak gözükmektedir. Çünkü ne ülke düzeyinde ve ne de sanayi çatısında şimdiye kadar araştırma birimlerine gerekli önem verilmemiştir.

SONUÇ

Avrupa Topluluğunda uygulanan para ve sanayi politikasının analizi ve açıklamalar bize Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna uyumu konusunda bazı bilgiler vermektedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu para politikası hedefleri, topluluğun para politikası hedefleri ile uyum halinde değildir. Piyasadaki emisyon miktarının devamlı artması, enflasyonun % 50-60 dolaylarında seyretmesi, Merkez Bankasının devamlı karşılıksız para basması ve devamlı devalüasyona gidilmesi gibi hedefler Türkiye'nin Avrupa Topluluğu Para Birliği ile bütünleşmesine imkan tanımayacaktır.

Türk sanayisi geleneksel sanayi dallarında tekstil, demir-çelik, petro-kimya gibi sektörlerde Avrupa Topluluğu ekonomisi ile rekabet edecek durumdadır.

Avrupa Topluluğunda uygulanan sanayi politikası yeni istihdam alanlarının yüksek teknolojiye sahip modern sektörlerde yaratılacağını göstermektedir. Yapılan araştırmalara göre Avrupa Topluluğunda toplam istihdamın % 40-50'sinin modern sanayi sektörlerinde yaratılacağı beklenmektedir (Morgil, O., 1988, s. 30). Eğer Avrupa Topluluğu geleneksel sanayi dallarından, modern sanayi dallarına -havacılık sektörü, uzay sanayi sektörü, bilgisayar sanayi sektörü, atom sanayi sektörü, biyo teknoloji sanayisi - geçişi uygulayabilirse, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu sanayisine uyumu kolaylaşacaktır. Yalnız Avrupa Topluluğunun geleneksel sanayi dallarında uygulanan teknolojinin Türkiye tarafından takip edilmesi ve gerektiğinde aynı devrede uygulanması uyum açısından önemlidir.

Türk sanayisinin Avrupa Topluluğuna tam üyeliğinde başarılı olabilmesi hem kendi bünyesinde ve hem de makro düzeyde sürdürülen yapısal değişikliklerin başarılı olmasına bağlıdır. Bu tedbirlerden ilki serbest piyasa sisteminin kurularak işlerlik kazandırılması ve KİT'lerin özelleştirilmesidir. Dış rekabet koşullarına uyan bir iç rekabet piyasasının varlığı kaçınılmazdır. Alınacak tedbirlerin ikincisi ise statik bir yapıdan dinamik bir yapıya geçilmesidir; yani yeni organizasyon metodları ve değişken bir teknoloji politikasının sanayi sektöründe uygulanması gerekmektedir. Yeni endüstrileşen ülkelerin sanayi politikalarına baktığımızda, teknolojinin alınıp piyasa şartlarına göre hızlı bir şekilde yeni ürünlerin geliştirilmesinde kullanıldığını ve pazarlandığını görmekteyiz. Bu nedenle Türkiye'de yeni araştırma ve geliştirme merkezlerinin hem firmalar bünyesinde ve hem de serbest piyasa düzeyinde kurulmasına öncelik verilmelidir. Diğer bir konu ise Türkiye'deki piyasanın Avrupa Topluluğu ürünleri için özendirici bir piyasa teşkil edip etmemesidir. Bunun için Türkiye'de bir

tarafından alt yapı tesislerine öncelik verilirken, diğer taraftan tüketicinin gelir düzeyi arttırılmalıdır.

Avrupa Topluluğu ile ileri teknoloji alanlarındaki sahalarda iş birliğine gidilmesi, Türk sanayisinin dünya teknoloji gelişmesinin gerisinde kalmamasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Erol, İ. (1980), Probleme des Beitritts der Türkei in die Europäische Gemeinschaft, Frankfurt/M. (Unveröffentlicht)
- Erol, İ. (1987), Türkiye'de Enflasyon Problemi, Yeni Forum, Cilt 8, Sayı 199, 15 Aralık 1987, s. 37-39
- Thiel E. (1983), Bilanz und Perspektiven der Europäischen Gemeinschaft, Baden-Baden.
- Gumpel, W. (1977), Die wirtschaftlichen Beziehungen zwischen der Türkei und der EG ihre möglichen Alternativen, Stiftung Wissenschaft und Politik, Forschungsinstitut für internationale Politik und Sicherheit, Ebenhausen bei München.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, (1986), Yıllık Rapor, Ankara.
- Graumann, D. (1979), Die Parallelwährung als europäische Integrationssalternative, Frankfurt.
- Morgil, O. (1988), Sanayi Politikası ve Türkiye'nin Tam Üyeliği Üzerine Etkileri, Yeni Forum, Cilt 9, Sayı 201, 16-31 Ocak 1988, S. 26-30
- Karaca, A. (1986), Die Problematik des Beitritts der Türkei zur EG unter besonderer Berücksichtigung der Assoziasyon der Türkei mit der EWG, Johann Wolfgang Goethe Universität Frankfurt/M.
- Deutsche Bundesbank (1978), Internationale Organisationen und Abkommen im Bereich von Währung und Wirtschaft, Sonderdrucke der Deutschen Bundesbank Nr. 3, Frankfurt/M.
- Holzheu, F. (1976), Der 'Europa': ein neuer Weg zur europäischen monetären Integration? Diskussionspapier 22, Berlin.
- Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği (1986), İktisadi Rapor.
- Schütze, H. (1984), Zukunftschancen eines Industrielandes, Dokumentation, Baden Württemberg.

Wagner, R. (1985), Wie fortschrittlich sind die neuen Technologien? Die neue Gesellschaft, Frankfurter Hefte 1, jg. 32, Januar 1985.

Schharrer, H-Eckart (1973), Europäische Wirtschafts - und Währungsunion - Pragmatismus ohne politisches Konzept, in: Europäische Wirtschaftspolitik, Programm und Realität, Bonn.

Hauchler, I., Kern, H., Rappe, H., Schumann, M. (1985), Arbeit und Technik, Verlierer und Gewinner, Neue Technologien, Frankfurter Hefte 3, Bonn.

The OECD Observer, No. 147 August/September 1987.

The OECD Observer, No. 150 February/March 1988.

SOME PERSPECTIVES REGARDING THE POLICIES OF THE EUROPEAN COMMUNITY

The aim of this research is to clarify the problems in relating to money policy, industrial development and structural aspects of Turkey by the integration in the European Economic Community.

In this paper, we compare the economic policies of Turkey and the European Economic Community according to the determinants of the Keynesian economic policy. The appropriate growth, price stability, balance of foreign trade and Turkey's level of the normal employment indicate that Turkey shows rather different development pattern.

The integration of Turkey with the money union requires changing her money policy, because of the inflation rate is about 40-50 % annually in Turkey and the Turkish currency has been devaluated against others European Country currencies regularly.

The structural analysis of the industrial development is performed by taking into consideration its structural, locational and technological dimensions. Thus, we find out, that Turkey has no industrial preparation according to the technological and structural policy for the integration with the European Economic Community in reality.